

Litvi, ampak zmagoslavno prodrila tudi k nam, ter uničila tudi naš ogerski liberalizem; ta misel ni bila brez podlage, ker ogerski liberalizem živi istotako, kakor naš samo od volilnih privilegijev.

Zal, da to ni tako znano, kakor bi znano biti moralo. Celo grof Wurmbrand je v svojem zadnjem govoru proti volilni reformi upal si samo od daleč, kakor v večernem mraku, pokazati nam ogerske volilne razmere.

Stvar pa je taka in sicer po znanem memorandu Rumuncev. Ogersko šteje nad 17 milijonov prebivalcev, od teh je prišlo v volilne zapisnike pri zadnjih državnoborskih volitvah samo 840.000 volilcev. Na Ogorskem je volilni census višji nego pri nas in pri tem še ne jednak.

Po ogerskih komitatih znaša census okrog 8-10 gld. pri nas samo 5 gld., po slovaških, maloruskih, srbskih in rumunskih komitatih pa 72-80 gld. Dalje pride v ogerskih komitatih na 2000 do 3000 prebivalcev jeden poslanec, v slovaških, rumunskih in drugih komitatih pa sele na 50.000, 60.000 do 100.000. Poleg tega ima na Ogorskem vsak ogerski plemič volilno pravico, kjerkoli je, akoravno nima ničesar. Pripetilo se je nekoč tako, da neki rumunski župan ni imel volilne pravice, ker njegov census ni znašal 72-80 gld., njegov svinjski pastir jo je pa imel, ker je bil ogerski plemič.

To sem navedel, da gospoda nekoliko spoznajo, kako je bilo možno, da sedi v ogerskem zboru 417 Madjarov in da 10 milijonov Nemađjarov nima niti jednega zastopnika. Iz tega se da tudi tolmačiti, kako je možno, da ogerski sovinitzem izvršuje take izgrede proti kroni, skupni armadi in proti sv. katoliški cerkvi, kakor se to zdaj godi, ne da bi zadel na ugovor pri nemađjarski večini v deželi, ker ji ravno volilni zakon maši usta.

Iz tega hočem zdaj sklepati. Popolnoma je prav in neovrgljivo, da nemški liberalizem, prištevši italijanski in mađjarski, ki vlada sedaj v celi monarhiji, narekuje notranjo in zunanjo politiko, opira svojo moč na najslabšo podporo na zemlji, namreč na najčudovitejše in najkrivičnejše privilegije. Propadejo li ti privilegiji, razpršila bi se vsa liberalna slava in to je hotel grof Taaffe počasi doseči z volilno reformo. Ta volilna reforma bi bila tudi v tej slavni zbornici prodrila z jednostavno večino, ker Poljaki bi si bili v svoji pretkanosti že našli izhod, namreč v tem, da se razširi deželna avtonomija kraljestva Galicije; zato smo tudi mi opazovali, kako so bili že pobiti vodniki nemško-liberalne stranke.

(Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

Trije spomini iz Draždan.

S prijateljem Ivanom sva si leta 1891 ogledala več dni znamenitosti zlate Prage in češke razstave. Neko soboto v jutro pa rečem Ivanu: »Veš kaj? Jutri bo se tukaj v Pragi kar trlo ljudstva; torej se peljiva danes popoldne v Draždane na Saksonsko. Rad bi ondi videl najlepšo sliko Marijino na svetu, namreč slavnoznanu Sikstinsko Madono neumrljivega Rafaela Santija«. Prijatelj takoj pritrdi mojim besedam in popoldne sva se vozila z železnico po divnih severnočeških krajih ob Labi ter dospela v prvem mraku v Draždane, glavno mesto Saksonsko.

Ali vam naj opisujem lepoto severnočeških krajev in mest? Ivan je kar strmел nad to krasoto in začela sva popolnoma umevati navdušenost milega češkega naroda pojočega na večer v razstavi zopet in zopet na-

rodno pesem: »Kdê domov māj?« in posebno zadnji vrstici prve kitice:

„A to jest ta krásná země (zemlja),
Země česká domov māj!“

Ali vam naj opišem toliko slavljeno »Saksonsko Švico« ali pa celo mesto Draždane, ki se prišteva štirin najlepšim evropskim mestom? Ne; kajti to bi bilo težavno. Jaz sem vse le mimogredoč videl in bi tedaj moral večinoma prepisovati. Zato pa le o treh spominih iz Draždan, ker se mi prav ti trije tolikokrat vzbujajo v mojem sreju in tako rekoč silijo na dan!

Ko se v nedeljo vzbudiva in opraviva, bila nama je prva skrb, da poiščeva katoliško cerkev, ki je hkrati kraljeva cerkev, da ondi opraviva svojo pobožnost. Draždane imajo blizu tristotisoč prebivalcev, ali med temi je le nekaj tisoč katoličanov, vsi drugi so luteranci in zato je v Draždanih samo jedna katoliška cerkev. Kake tri ure sva se v njej mudila. Ob 8. uri je bilo za naju nekaj izvanrednega, nepričakovanega in sicer češka pridiga. »In to v čisto nemških Draždanah?« bo ta ali oni čitatelj vskliknil. Da, češka pridiga je bila in je baš vsako nedeljo za češke delavce, katerih je v severnem delu Draždan precej veliko. S prijateljem sicer od pridige nisva razumela vsake besede, vendar pa sva umela, da je pridigar govoril o edinozveličavni katoliški cerkvi in tak predmet je prav najbolj važen v protestantski deželi in mestu.

V Gradci pa je dvadeset tisoč Slovencev in od teh gotovo polovica ne more umeti v visoki nemščini govornjenih pridig in vendar sedaj ni jedne slovenske pridige, da-si je bila pred petdesetimi leti!

Prav govoriš, čislani čitatelj, in taka krivica se Slovincem ne godi samo v glavnem mestu naše dežele, temuč v sekovski vladikovini tudi večinoma ob nemško-slovenski meji in drugod in se torej vidi, da so naši Nemci, čeprav hočejo biti verni katoličani, zastraštrpljivosti daleč za svojimi saksonskimi brati. Želiva jim: »Bog jim vzgi pravo krščansko ljubezen!« ter upajva, da bo za novega nadpastirja boljše!

Proti koncu češke pridige prinese cerkovnik k srednji vrsti stolov, kjer sva midva med češkimi delavci sedela, več podolgovatih belih papirjev, kjer je bilo nekaj zapisano. Na vsak stol dene po dva papirja, kjer je v nemškem jeziku bilo tiskano blizu to-le:

»Vsako nedeljo in praznik pridejo katoliški vojaki k službi božji in se jim naj ti sedeži prepusté. Vsak vojak naj ima molitvenik s seboj; ako ga nima, naj si ga pri vratarju izposodi. Pri sv. maši naj klečijo razun pri evangeliju in prej nimajo cerkve zapustiti, predno se ne dá blagoslov!«

Vsled tega opomina sva se s prijateljem po končani češki pridigi umaknila iz teh stolov in šla v stranski del cerkve, da bi počakala vojake. Točno ob 1,9. uri pridejo s svojimi častniki in zasedejo spraznjene stole. Zdaj se začne sv. maša. Vojaki so vsi imeli molitvenike v rokah, klečali so razun pri evangeliju in so se tudi častniki vzgledno obnašali. Po sv. maši se ni dal blagoslov z Najsvetejšim, ampak je bila nemška pridiga, po tej se le blagoslov in potem so vojaki spodobno zapustili cerkev. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Katera krma velja za ovce?

Po zimi so med domačimi živalmi pač ovce najbolj izbirljive gledé na klajo. Človek sam ne vé, kaj bi njim položil, da bi ne shujšale; le premnogokrat ravno narobe dela in jim daje stvari, ki ne pospešujejo rasti in

reditve ovac. Najboljše za to žival po zimi je pač lepo seno in sicer prav suho, izborno, mehko in sladko. Boljša je slama, kakor pa slabo, plesnjivo, mokrotno in kislo seno. Drugim živalim vsaj ne škoduje, če dobijo včasih kislega sena, a ovca ti precej zboli, če jo nekaj dnij krmiš s takim senom. Ako se mora vsled pomanjkanja rabiti slama, pa je za ovce največje vrednosti le prosena slama, vsaka druga ne koristi jim nič ali le prav malo. Pač pa naj se jim polaga pogostokrat krompir ali podzemljica, če ga je toliko pri hiši. Ta se nareže na tanke plošče (šnite) in se podaja v škafu ali kaki jednaki posodi. Ker krompir povzročuje zelo hudo žejo, morajo se živali že prej napajati, kakor se jim položi, kajti potem bi se preveč vode navleklo, ako bi bile site krompirja. Kar se repe tiče, je pripomniti, da ni najmanjše imenitnosti, a polaga naj se ne sleherni dan, ampak le včasih! Brejim ovcam se krompir in repa ne sme polagati.

Ovce, katere si hoče gospodar prav debele porediti, morajo pa tudi včasih, posebno zadnje tedne, zrnja doživati. Ako se jim daje oves ali zob, ni ga treba premleti ali zdrobiti; pač pa se ječmen, rž in sočivje najprvo namočijo v (toplo) vodo, malo osolijo in zdrobijo. Le preveč zrnja ni dobro dajati, ker s tem se pokvari živalim zdravje in nikar, da bi se zredile, le zbolijo, sluhšajo in gospodar ima mesto mastne pečenke ali dobička le prav peprijetno zgubo in škodo.

Ranjena kolena pri konjih.

Ne le grdo, ampak tudi zelo škodljivo je, če imajo konji bolna kolena. Vrednost se tako čilega konja najboljšega plemena se hitro zmanjša in cena zelo zniža, če nosi vboga žival ranjena kolena, polna krast, ali vsaj z odrgano dlako. Zato pa tudi skrbi vsak gospodar, ki ima konje, da take bolečine odpravi na kakoršni način koli. Bodi torej dovoljeno, da si na tem mestu tudi ogledamo primerno, zelo priprosto sredstvo, zdravilo zoper rane na kolenih, ki ni drago, ki je vsakomur lako dobiti.

Brž, ko se konj na ta ali oni način rani, mora se ranjeno mesto prav dobro oprati z vodo. A pri tem je paziti, da se ne dotakneš z roko ali s kako drugo trdo stvarjo rane, ampak izprati se mora prav previdno in počasno. Na to se s kosom platna koleno obriše in posuši in tu je še le prav treba opaznemu biti in rano jako varovati. Najboljše je, če se polagoma in previdno polaga platno na koleno, dokler se ne napije vode in na to vzame se drugi kos, s katerim se ravno tako napravi, dokler ni ranjeno mesto prosto vode in vse mokrote. Potem se rana počasi in lahko obveže. Najprvo vzame se precej bombaža ali pavole, ki pa mora vsaj nekoliko poravnana in čista biti, in te se naloži za prst debelo na rano. Ko je bolečina z bombažem pokrita, pritrdi se pavola še s kosom flanela. Mesto flanela ne sme biti platno, pač pa se ta flanel še enkrat poveže s prav mehkim usnjem. Strogo se mora vsaj kake štiri dni na to paziti, da obvezilo nepremaknjeno ostane in če se poravnata, treba je to le prav na lahko storiti, ker drugači povzročuješ živali neznosne bolečine in zdravljenje oviraš in zadržuješ.

Ko je ta čas pretekel, odvijte se rana prav opazno in konj se pelje na zdravi zrak in vodi se, pa ne predolgo, okoli. Pri tem poslu paziti pa je zopet, da ne počni ona krasta, ki se je v teku teh dnij naredila, ker bi bilo vse prejšnje delo v tem slučaju zaman.

Kedar se jemlje obvezilo raz rane, ne sme se oni bombaž odtrgati, ki se je rane prijel, temuč mora se pri miru pustiti.

Ko pride konj zopet v hlev, zaveže se mu rana še enkrat in ne preteče več, kakor štirinajst dnij ter

rane ni več. Krasta se sama od sebe odluči, spodaj zraste nova koža in mlada dlaka. Še pozna se ne, če je imel kedaj ta konj na kolenu kako bolečino, kajti nova dlaka hitro dorase staro in dobi celo isto barvo in tako se le težko ali nič ne razločuje od prve.

Sejmovi. Dne 27. januarija v Mariboru. Dne 29. januarija pri Sv. Juriju na Taboru in v Vojniku. Dne 31. januarija v Dobovi. Dne 1. februarija v Jurkloštru in v Soštanju. Dne 3. februarija pri Sv. Juriju ob Ščavnici, v Jarenini, na Kalobju, v Ivniku in v Vidmu.

Dopisi.

Iz Kozjanske okolice. (Več pravice slovenskim učiteljem.) Okrajni šolski svet je v rokah slovenskih možev. Možje, delajte, da bo v našem okraju slovenščina do večjih pravic prišla. Pravico imamo terjati, da bi gospodje učitelji naznanila otrokom po slovensko spisovali, po natorni postavi bi naj pri konferencah drugih protokolov ne poznali, kakor slovenske in bi radi, da bi sploh učitelji smeli živahneje za svoj narod delati. Ne upajo si tega, ker jim gosposka ne daja potem boljih služb. Zlo sitno je to za-nje, da morajo zavoljo tega mlačni ostati. Toliko stanejo Slovence šole in še take male pravice jim hoče gosposka s svojim obnašanjem proti učiteljem kratiti! Hudo je šole staviti in jih zdrževati, plačilo dajati učiteljem in vlagati za pokojnino njim in njihovim, svoje otroke pošiljati v solo, ko jih je dostikrat doma krvavo treba, vedno in vedno kupovati te in one bukvice, zvezke, papir, peresa, kamenčke, svinčnike, cekre, obleko, obutalo, bati se, da bo zdaj kaka kazen zašumela, toliko izdajati v sedanjih slabih časih, ko se ne da skoro nič prodati in je toliko davka še za druge reči: — vse to je težko! Na težko breme ne nalagajte še krivice, krivica je pa učiteljem zavoljo tega boljše službe zadrževati, ako so res katoliško narodni. Veliko govorijo Nemci, da ljubijo pravico. V djanji kažite! Pravično je katoliško nemškimi narodnim učiteljem med Nemci boljega kruha rezati, katoliško slovensko narodnim pa med Slovenci. Le od zlahtnega drevesa se rodi zlahten sad in od katoliško narodnih učiteljev se izgojijo katoliško narodni učenci. Glavna šolska postava govori, da bi naj učenci taki postali, religiös sittlich, se reče, da se naj po versko obnašajo. Ne oviraj toraj, gospóda, z nemškutarskimi postavami glavnege namena, in možje od šolskega sveta, trkajte na pravem kraji!

Iz Čadrama. Hišni, graščinski in drugi oskrbniki navadno vsaj o koncu leta svojim gospodom račun polagajo, zakaj bi tega odbor društva za pozidanje nove tukajšnje farne črke društvenikom ne storil očitno, pred celim svetom, kakor se to bolj za domače vsako kvaterno nedeljo po pridigi domačim faranom stori? Znamenito je bilo za nas preteklo leto, posebno za to, ker smo imeli od 24. do 26. roznika svojega mil. g. višipastirja knezoškofa v svojo sredini. Memo stavišča, odločenega za novo farno cerkev, se vozeč, so tistemu že svoj apostolski blagoslov podelili, rekoč: Kedar bo enkrat tu lepa nova farna cerkev stala, bo spadala Čadramska župnija med najlepše v lepe Lavantinske skofiji. Dne 25. roznika obhajali smo praznik farnega patrona sv. Janeza Krst., a bilo je v našo žalost že v soboto in v nedeljo silno grdo vreme. Zato so mil. g. višji pastir navadno procesijo, katero so hoteli tudi zunaj imeti, zamogli le po cerkvi opraviti in po daritvi sv. meše, pri kateri se je že bilo precej vlč. gg. sosedov zbralo, so tudi včas našega farnega patrona le-